

PERBEZAAN ANTARA PENGETAHUAN DAN AMALAN KONSEP KBSM DI KALANGAN GURU

Mohd Najib A Ghafar &
Ali Harun
*Fakulti Pendidikan
Universiti Teknologi Malaysia*

ABSTRAK: *Kajian ini dijalankan untuk meninjau tahap pengetahuan dan tahap pengamalan konsep Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah (KBSM) di kalangan guru-guru di negeri Johor. Seramai 504 orang guru daripada 10 buah sekolah yang merangkumi 9 buah daerah di negeri Johor adalah responden kajian. Instrumen kajian mengukur tahap pengetahuan guru terdiri daripada 54 item soalan yang merangkumi Bahasa Melayu merentasi kurikulum, penerapan nilai-nilai murni dalam pengajaran dan pembelajaran dan penggunaan kaedah pengajaran dan pembelajaran Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah. Tahap pengamalan pula terdiri daripada 39 item. Pembolehubah moderat adalah umur, jantina (lelaki atau perempuan), kategori guru (guru siswazah atau bukan siswazah), pengalaman mengajar (bawah 5 tahun, 6-10 tahun, 11 tahun ke atas) dan jawatan yang disandang. Analisis statistik yang digunakan ialah ujian 't' dan analisis Varian Sehalu (ANOVA). Keputusan menunjukkan guru-guru mempunyai tahap pengetahuan yang baik terhadap Bahasa Melayu merentasi kurikulum, penerapan nilai-nilai murni dalam pengajaran dan pembelajaran dan penggunaan kaedah pengajaran dan pembelajaran KBSM. Tahap pengamalan guru terhadap Bahasa Melayu merentasi kurikulum, penerapan nilai-nilai murni dalam pengajaran dan pembelajaran dan penggunaan kaedah pengajaran dan pembelajaran KBSM berada pada tahap sederhana. Kajian ini juga mendapati faktor-faktor jantina, umur, tempoh perkhidmatan dan jawatan yang disandang menunjukkan kesan yang signifikan ke atas pengetahuan guru terhadap KBSM. Faktor-faktor jantina dan umur sahaja menunjukkan kesan yang signifikan ke atas pengamalan guru.*

PENDAHULUAN

Salah satu cabaran Negara Malaysia untuk menjadi sebuah negara maju menjelang tahun 2020 adalah untuk melahirkan masyarakat yang bermoral, beretika dan mempunyai jati diri yang kental. Bagi merealisasikan aspirasi negara, kemantapan dan kemurnian sistem pendidikan negara merupakan asas penting. Hasrat ini terkandung dalam pelaksanaan KBSM (Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah) iaitu meliputi tiga perkara utama iaitu Penerapan Nilai-nilai Murni dalam Pengajaran, Gaya Pengajaran dan Pembelajaran KBSM dan Penggunaan Bahasa Melayu Merentasi Kurikulum. Ketiga-tiga perkara ini berkait rapat dengan matlamat Falsafah Pendidikan Kebangsaan. Hal yang sama turut disentuh dalam Pelan Induk Pembangunan Pendidikan 2006 – 2010.

Kajian terdahulu mendapati agenda KBSM agak sukar dilaksanakan. Ini menyebabkan Kementerian Pelajaran Malaysia di bawah Pusat Perkembangan Kurikulum mengeluarkan Buku Panduan Pengajaran dan Pembelajaran Nilai Merentasi Kurikulum KBSR / KBSM pada tahun 2005 bagi memastikan dan memudahkan guru-guru melaksanakan salah satu agenda KBSM selain membuat beberapa perubahan dan penambahbaikan dalam kurikulum sekolah menengah (Buku Panduan Pengajaran dan Pembelajaran Nilai Merentasi Kurikulum KBSM : 2005). Guru adalah pelaksana langsung KBSM yang telah dirancang dan telah mengalami beberapa penambahbaikan oleh Kementerian Pelajaran Malaysia. Pengetahuan, persepsi, kefahaman, kesediaan dan kemampuan guru-guru untuk meneruskan pelaksanaan dan pembaharuan dalam KBSM ini sangatlah penting. Warga pendidik tidak hanya boleh mengharapkan sistem, prosedur atau manual kerja pendidik sahaja berubah, tetapi pendidik sendiri juga harus berubah selaras dengan sifat inovasi itu sendiri.

Keberkesanan sesebuah sekolah mempunyai hubungan rapat dengan keberkesanan guru. Kajian mengenai keberkesanan guru menjadi tumpuan utama oleh para pengkaji, pendidik dan ahli professional organisasi. Definisi keberkesanan guru dan pendekatan konsep juga berbeza mengikut takrifan individu. Sebahagian daripada pengkaji memberikan tumpuan kepada ciri personaliti guru, trait, perlakuan, sikap, nilai kebolehan dan ciri-ciri personal yang lain. Sementara yang lain memberikan tumpuan kepada proses pengajaran seperti kaedah mengajar, hubungan guru dengan murid, iklim bilik darjah dan lain-lain. Terdapat juga pengkaji yang menilai keberkesanan guru dan murid melalui hasil pengajaran seperti pencapaian akademik murid, perkembangan personal dan pengalaman pembelajaran. Sharifah (2000), menjelaskan guru yang berkesan ialah guru yang dapat mencapai matlamat yang ditetapkan sama ada oleh guru sendiri atau pihak pentadbir sekolah. Manakala Davis (1989) juga berpendapat guru yang berkesan harus mempunyai ilmu pengetahuan dalam bidang pendidikan dan mampu mengaplikasi di dalam bilik darjah. Menggabungkan dua konsep yang dijelaskan oleh Anderson et al. dan Davis et al., guru yang berkesan dianggap guru yang mempunyai kompetensi yang relevan iaitu pengetahuan dan kemahiran serta sikap dan menggunakan kompetensi ini untuk mencapai matlamat yang telah ditetapkan. Melalui aliran pemikiran ini keberkesanan guru berdasarkan kepada kompetensi, pencapaian guru dan pencapaian matlamat sekolah.

Penguasaan ilmu oleh guru secara teknikal dan konseptual adalah penting bagi meningkatkan kompetensi guru untuk menjamin keberkesanan sekolah. Menguasai ilmu-ilmu pengetahuan terkini tidak boleh dipandang ringan atau remeh oleh guru. Guru harus sentiasa membuat refleksi mengenai kekuatan dan kelemahan diri, mengkaji perubahan-perubahan luar serta kehendak dan nilai masyarakat yang sentiasa berubah. Era globalisasi dan ledakan maklumat pada masa kini memerlukan guru menguasai lebih daripada satu bidang. Kemahiran dan ilmu yang diperoleh pada masa lalu mungkin kurang relevan atau harus ditambah dengan kemahiran terkini seperti penguasaan konsep dan aplikasi teknologi maklumat. Oleh itu, guru harus mencabar keupayaan diri dan berusaha meningkatkan kompetensi bagi menghadapi perubahan persekitaran dan perubahan dari segi keupayaan murid-murid sendiri. Guru harus mengamalkan sikap '*embrace the future not embrace the past*'. Seperti yang digambarkan dalam teori '*flow*' iaitu guru yang boleh menghadapi cabaran yang boleh ditangani dengan kemahiran dan ilmu yang sedia ada akan merasakan keseronokan bekerja dan berusaha untuk mempertingkatkan lagi kompetensi, keyakinan dan kemahiran. Penguasaan ilmu dapat diperoleh melalui pelbagai cara. Melalui peningkatan kompetensi guru dalam kemahiran, ilmu dan sikap akan membantu sekolah untuk mencapai matlamat KBSM yang ditetapkan dan seterusnya akan menghasilkan kualiti dalam sistem pendidikan negara Malaysia.

Hal ini memerlukan guru menggunakan pelbagai kaedah, strategi dan pendekatan yang sesuai dan berkesan dengan keperluan murid, keadaan dan kekangan yang wujud di sekolah. Pelaksanaan kurikulum pada umumnya memerlukan guru mengaplikasikan pengetahuan dan strategi yang kreatif dan inovatif. Guru juga harus komited dan dedikasi menjadikan pengajaran yang disampaikan lebih kreatif dan inovatif. Strategi baru dan kaedah pembelajaran yang kreatif perlu dikembangkan dalam kalangan murid supaya murid dapat menguasai pembelajaran dengan lebih kreatif, inovatif dan berkesan. Hal ini telah dijelaskan oleh Abdul Rahim (2005), bahawa strategi pengajaran dan pembelajaran dalam KBSM, bergantung sebahagian besarnya kepada kepelbagaian kaedah pengajaran dan pembelajaran guru. Hal ini kerana jika sesuatu perubahan yang diingini, budaya berfikir dan merekacipta perlu diinovasikan. Guru bukan hanya perlu tahu tetapi mengamalkan pengetahuan nya.

Latar Belakang Masalah

Penerimaan guru terhadap tiga perkara dalam KBSM iaitu Penerapan Nilai-Nilai Murni dalam Pengajaran, Gaya Pengajaran dan Pembelajaran KBSM dan Penggunaan Bahasa Melayu Merentasi Kurikulum yang diwujudkan oleh Kementerian Pelajaran Malaysia amat penting bagi menjamin mutu dan tahap pendidikan yang disalurkan kepada para pelajar. Walaubagaimanapun hal ini terpaksa mengambil kira peranan yang sepatutnya dimainkan oleh sekolah dalam menjana sumber tenaga manusia sebagai penghasilan daripada sekolah. Hal ini turut ditekankan dalam Teras satu PIPP (Pelan Induk Pembangunan Pendidikan) iaitu Membina Negara Bangsa dan Teras dua PIPP (Pelan Induk Pembangunan Pendidikan) iaitu Membina Modal Insan.

Pendidikan merupakan suatu proses melatih akal, jasmani dan moral manusia supaya menjadi insan dan warganegara yang baik. Pembaharuan kurikulum biasanya didorong oleh keinginan

serta keperluan untuk menyesuaikan pendidikan yang ada dengan perubahan sosio - ekonomi, kemajuan sains serta teknologi, perkembangan maklumat dan keperluan tenaga manusia untuk pembangunan (Zainusham, 1993). Sistem pembentukan kurikulum berpusat seperti yang diamalkan di negara Malaysia dibentuk oleh Kementerian Pelajaran dan disebarkan kepada kumpulan - kumpulan pengajar iaitu guru-guru di sekolah untuk diajar kepada para pelajar (Razali, 1991).

Guru amat mudah untuk menerima setiap arahan dan pembaharuan yang dijalankan oleh kerajaan melalui badan-badannya yang terdiri daripada pelbagai bahagian, terutamanya Pusat Perkembangan Kurikulum. Walaubagaimanapun tidak diketahui sejauh mana pengetahuan, penerimaan dan pemahaman atau adaptasi tersebut benar-benar dapat dijalankan oleh para guru yang terlibat. Begitu juga apakah reaksi para guru terhadap sesuatu pembaharuan yang “diturunkan” kepada mereka, sama ada mereka menerimanya dengan hati yang terbuka atau menjalankannya pada tahap minimum sahaja kerana terpaksa.

Falsafah Pendidikan Kebangsaan

Sistem Pendidikan memasuki fasa baru dan penting apabila terbentuknya Falsafah Pendidikan Kebangsaan yang dahulunya dikenali sebagai Falsafah Pendidikan Negara. Hal ini adalah rentetan daripada kesedaran menyeluruh tentang konsep pendidikan dan jenis manusia yang terhasil daripada konsep itu. Jawatankuasa Kabinet mengkaji Perlaksanaan Dasar Pelajaran Kebangsaan (1979) menegaskan ‘...mereka perlu jujur dan dedikasi terhadap kerja. Mereka bukan perlu cekap bahkan perlu berfikir dan bertindak dengan baik sama ada secara sendiri mahupun secara beramai-ramai dengan berpanduan punca-punca akhlak yang mulia’.

Penegasan Jawatankuasa Kabinet itu mengarah kepada soal pembangunan negara dan keperluan tenaga berilmu tetapi dimaksudkan juga ialah konsep pembangunan manusia dan kemanusiaan. Konsep ini adalah suatu yang baru yang belum pernah dikemukakan sebelumnya. Falsafah Pendidikan ini menjadi asas titik tolak ilmu, pengajaran dan pembelajaran dari titik mula proses pembelajaran hinggalah ke akhir hayat. Ia adalah suatu proses berlanjutan tanpa dibatasi oleh satu-satu sekatan seperti peperiksaan atau pekerjaan. Ilmu ini tidak terhad kepada satu-satu bidang sebaliknya berkaitan antara satu sama lain. Ilmu ini bersifat sepadu atau “merentas kurikulum”.

Pendidikan Sepadu

Menyusuri persoalan kelemahan pendidikan liberal barat, satu gagasan besar telah diwujudkan iaitu “Pendidikan Sepadu” sebagai alternatif kepada pendidikan liberal yang terpisah-pisah. Sarjana tempatan Mohd Kamal (1998) pernah menyenaraikan ciri-ciri pendidikan sepadu yang mempunyai ciri-ciri berikut :

Pertama	:	Pendidikan Seumur Hidup
Kedua	:	Pembangunan seluruh potensi manusia (roh, akal dan jasad) mencakupi aspek kognitif, afektif dan vokasional.

PERBEZAAN ANTARA PENGETAHUAN DAN AMALAN KONSEP KBSM DI KALANGAN GURU

Ketiga	:	Menyampaikan dua fungsi : <ul style="list-style-type: none">• Sebagai hamba kepada Allah dan• Sebagai Khalifah Allah
Keempat	:	Kesepaduan dan kesempurnaan iman dan amal salih Demi untuk mencapai
Kelima	:	Kebahagiaan hidup di dunia dan akhirat

Ciri-ciri ini tidak banyak perbezaan dengan pernyataan Falsafah Pendidikan Kebangsaan seperti yang telah dijelaskan di atas. Dalam amalan seharian, pembangunan konsep sepadu ini telah mula direalisasikan.

Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah

Berdasarkan Laporan Jawatankuasa Kabinet maka lahirilah Kurikulum Bersepadu Sekolah Rendah (KBSR) pada tahun 1982 dan Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah (KBSM) pada tahun 1988. Perancangan KBSM adalah satu langkah ke arah meningkatkan mutu pendidikan dengan menekankan perkembangan potensi pelajar dari segi intelek, emosi dan jasmani secara menyeluruh dan bersepadu berdasarkan kepercayaan dan kepatuhan kepada Tuhan. Hal ini telah dijelaskan dalam Falsafah Pendidikan Kebangsaan. Para pelajar diharapkan dapat menyesuaikan diri dalam masyarakat dan juga dapat menyumbangkan kepada kemajuan dan kesejahteraan diri supaya dapat berfungsi secara berkesan dan produktif dalam proses keharmonian dan pembangunan Negara (Kementerian Pendidikan, 1990).

Pelaksanaan Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah (KBSM) yang berteraskan konsep pendidikan bersepadu adalah satu langkah penting ke arah merealisasikan matlamat Falsafah Pendidikan Kebangsaan. KBSM dilancarkan dengan harapan untuk mengatasi beberapa 'krisis pemikiran' yang menjadi punca kepada masalah dalam pendidikan di Malaysia (Tajul Ariffin, 1999). Antara masalah yang ketara ialah tumpuan yang berlebihan kepada aspek perkembangan kognitif dalam diri pelajar sehingga aspek emosi dan rohani kurang diberi penekanan. Masalah juga wujud dari segi penyampaian ilmu atau kandungan kurikulum dalam bentuk pengkhususan yang sempit dan terpisah sehingga tidak berlakunya proses pengintegrasian antara mata pelajaran yang diajar di sekolah. Oleh yang demikian, pengenalan konsep pendidikan bersepadu melalui KBSM pada hakikatnya, merupakan kesepaduan antara tuntutan kebendaan dan tuntutan kerohanian dalam sistem pendidikan (Nik Aziz, 1994). Kedua-dua tuntutan ini jelas dilihat apabila keseluruhan konsep kesepaduan KBSM berusaha untuk memenuhi salah satu aspek daripada sembilan cabaran Wawasan 2020 yang tidak memisahkan aspek perkembangan sains dan teknologi daripada sistem pendidikan walaupun perkembangan insan dan pembentukan sahsiah seimbang dan sepadu diutamakan. Kepentingan aspek sains dan teknologi di samping kerohanian dalam pendidikan merupakan pendekatan untuk menilai sesuatu masalah pendidikan secara serentak (Mohd Kamal, 1998).

PERBEZAAN ANTARA PENGETAHUAN DAN AMALAN KONSEP KBSM DI KALANGAN GURU

Konsep Pendidikan Bersepadu KBSM bermaksud pendidikan yang disatukan dan digabungkan. Hal ini menjelaskan bahawa tidak wujud pemisahan dan pemencilan antara ciri-ciri KBSM. Justeru, konsep Pendidikan Bersepadu KBSM merangkumi aspek penguasaan ilmu pengetahuan dan kemahiran, bahasa dan pemupukan nilai-nilai murni yang dilakukan secara integrasi dan menyeluruh dan dicapai melalui beberapa aspek kesepaduan kearah mewujudkan insan yang baik. Proses ini berlaku serentak, selaras dan sentiasa terikat kepada kepercayaan dan kepatuhan kepada tuhan. Berdasarkan FPK, intipati konsep kesepaduan ialah kejadian atau fitrah insan yang merangkumi aspek potensi, akal, ilmu, nilai dan kemahiran.

Dalam KBSM, terdapat beberapa aspek kesepaduan yang bermaksud keseimbangan yang menuntut kepada proses keselarasan antara unsur-unsur intelek, rohani, emosi dan jasmani dalam diri manusia dan dimanifestasikan melalui perhubungan manusia dengan manusia, manusia dengan alam dan manusia dengan tuhan. Aspek kesepaduan seperti yang digariskan oleh Kementerian Pendidikan Malaysia (Pukal Latihan KBSM : Falsafah Pendidikan Negara 1990)

Dalam KBSM, aspek pengetahuan dan kemahiran, bahasa serta nilai-nilai murni yang hendak dibina dan disampaikan kepada pelajar merupakan keperluan asas untuk digunakan dalam memperoleh pengetahuan tambahan (Pukal Latihan KBSM : Falsafah Pendidikan Negara 1990). Hal ini sejajar dengan pendidikan sebagai satu usaha yang berterusan dan merupakan proses pemerolehan dan pemindahan pengetahuan, kemahiran, bahasa dan nilai-nilai murni yang berlaku sepanjang hayat.

Usaha bagi mencapai matlamat Falsafah Pendidikan Kebangsaan tidak akan tercapai sepenuhnya tanpa mengambil kira aspek nilai dan norma. Bagi mengatasi masalah nilai-nilai ini maka Kementerian Pendidikan Malaysia pada tahun 1990 telah memutuskan untuk menerapkan nilai-nilai murni merentasi kurikulum dalam rancangan KBSM. Cara ini akan memasukkan nilai-nilai murni dalam semua mata pelajaran dan diperkukuhkan melalui kegiatan-kegiatan ko-kurikulum dan pembentukan budaya sekolah yang positif. Jawatankuasa Pendidikan Akhlak yang ditubuhkan oleh Kementerian Pendidikan pada tahun 1976 telah meneliti nilai-nilai yang terkandung dalam pelbagai agama yang diamalkan di Malaysia. Berasaskan pandangan dan maklumat yang didapati jawatankuasa yang dianggotai oleh wakil pelbagai agama itu telah menerima dan mengambil keputusan muktamad untuk menerima 16 nilai yang boleh diajar kepada semua pelajar di negara ini (Kementerian Pendidikan Malaysia, 1990b). Nilai-nilai yang ditetapkan adalah seperti berikut;

- a) Baik Hati
- b) Berdikari
- c) Hemah Tinggi
- d) Hormat Menghormati
- e) Kasih Sayang
- f) Keadilan
- g) Kebebasan
- h) Keberanian
- i) Kebersihan Fizikal dan Mental

PERBEZAAN ANTARA PENGETAHUAN DAN AMALAN KONSEP KBSM DI KALANGAN GURU

- j) Kejujuran
- k) Kerajinan
- l) Kerjasama
- m) Kesederhanaan
- n) Kesyukuran
- o) Rasional
- p) Semangat Bermasyarakat

Pada tahun 2005, Kementerian Pelajaran menerbitkan buku panduan pengajaran dan pembelajaran nilai Merentas Kurikulum KBSR / KBSM bagi membantu guru-guru melaksanakan penerapan nilai-nilai murni dalam pengajaran dengan lebih efektif. Dalam buku yang diterbitkan oleh Pusat Perkembangan Kurikulum, satu nilai baru telah ditambah iaitu Patriotisme. Hal ini menjadikan nilai-nilai murni menjadi 17 nilai.

Matlamat penerapan nilai-nilai murni dan Bahasa Melayu Merentas kurikulum diperkasakan lagi dalam Pelan Induk Pembangunan Pendidikan melalui Teras satu iaitu Membina Negara Bangsa dan Teras dua iaitu Membina Modal Insan.

Gaya pengajaran dan pembelajaran yang diamalkan dalam kurikulum lama sangat berpusatkan guru. Pengajaran dan pembelajaran bersifat sehalu mengakibatkan pelajar menjadi pasif dan perkembangan intelek mereka menjadi terbatas. Para pendidik membuat andaian bahawa proses pengajaran dan pembelajaran harus bermula dari teori pembelajaran 'bekas kosong' yang menegaskan guru sebagai penercurah ilmu dan pelajar sebagai penerima bagi memuntahkan kembali ke dewan peperiksaan. Hal ini menyebabkan mereka tidak mahir berkongsi maklumat (Kementerian Pendidikan Malaysia, 1990). Perkara yang sama masih lagi berlaku apabila Jemaah Nazir dalam laporan pemantauan pada tahun 2006 menjelaskan, masih lagi terdapat kira-kira 48% guru yang dipantau menggunakan kaedah "Chalk and talk"

Namun hubungan antara pengajaran dan pembelajaran itu perlu dimantapkan oleh guru kerana tanpa guru dan sukatan yang sepatutnya, proses pengajaran dan pembelajaran akan hambar dan gagal mencapai matlamatnya. Jadi hubungan guru-pelajar amat perlu diperjelaskan bagi menjamin proses pengajaran dan pembelajaran berjalan lancar, teratur dan terancang bagi mencapai objektif pelajar. Kedua-dua pihak perlu menyeimbangkan peranan masing-masing bagi memastikan proses pengajaran dan pembelajaran berjalan lancar sebagaimana yang diharapkan.

Program KBSM menyarankan guru bertindak sebagai penggerak utama (fasilitator) bagi mendorong pelajar secara langsung meningkatkan perkembangan intelek mereka. Pelbagai teknik dan kaedah pengajaran dan pembelajaran yang boleh digunakan oleh guru bagi mencapai matlamat KBSM termasuklah penggunaan ICT yang telah digunakan secara meluas dalam pembelajaran masa kini.

PERBEZAAN ANTARA PENGETAHUAN DAN AMALAN KONSEP KBSM DI KALANGAN GURU

Kesimpulannya, KBSM ialah pembaharuan yang menyeluruh yang dibuat oleh Kementerian Pendidikan Malaysia dan sehingga kini telah banyak penambahbaikan dilakukan. Kajian terhadap pengetahuan guru dan amalannya (penerimaan dan pengamalan) secara berterusan perlu dijalankan untuk mengesan sebarang kelemahan. Ia juga akan dapat membantu mana-mana pihak yang bertanggungjawab secara langsung dalam hal ini.

Pernyataan Masalah

Pengukuran pengamalan guru-guru terhadap 3 perkara utama dalam KBSM iaitu Penerapan Nilai-Nilai Murni, Pengajaran, Gaya Pengajaran dan Pembelajaran KBSM dan Penggunaan Bahasa Melayu Merentasi Kurikulum akan juga dapat digunakan untuk meramal keberkesanan Pelan Induk Pembangunan Pendidikan 2006-2010 yang telah dirancang oleh Kementerian Pelajaran Malaysia. Kajian ini akan dapat mengenalpasti maklumat terhadap pelaksanaan konsep KBSM terutamanya proses penyebaran kurikulum melalui kursus-kursus dalam perkhidmatan.

Objektif kajian ini adalah untuk mengenalpasti hubungan antara tahap pengetahuan dan pengamalan guru-guru terhadap 3 konsep KBSM iaitu Penerapan Nilai-Nilai Murni dalam Pengajaran, Gaya Pengajaran dan Pembelajaran KBSM dan Penggunaan Bahasa Melayu Merentasi Kurikulum dengan latar belakang (Jantina guru, umur guru, tahap pendidikan guru, tempoh perkhidmatan guru, kelulusan akademik guru dan jawatan yang disandang).

METODOLOGI

Kajian dijalankan secara tinjauan soal selidik. Populasi para guru sekolah menengah yang masih mengajar di negeri Johor berjumlah 15,868 orang (Maklumat Asas Sekolah Negeri Johor : Januari 2007). Sebanyak 4 peratus daripada jumlah populasi iaitu 635 orang dijadikan responden. Responden kajian ini diambil dari setiap daerah dengan kadar 4% daripada jumlah populasi.

Sekolah-sekolah yang dipilih ialah SMK. Kota Masai dan SMK. Impian Emas mewakili Daerah Johor Bahru. Daerah Johor Bahru diwakili oleh 2 buah sekolah memandangkan jumlah populasi Johor Bahru melebihi 180 orang guru (Setiap sekolah menengah di Daerah Johor Bahru mempunyai bilangan guru tidak melebihi 160 orang), SMK. Sultan Abdul Jalel mewakili daerah Kluang, SMK. Ungku Hussien mewakili daerah Mersing, SMK. Dato' Penggawa Barat mewakili daerah Pontian, SMK. Senai mewakili daerah Kulai, SMK. Gemereh mewakili daerah Segamat, SMK. St. Andrew mewakili daerah Muar, SMK. Senggarang mewakili daerah Batu Pahat dan SMK. Lokman Hakim mewakili daerah Kota Tinggi. Jumlah responden keseluruhan ialah 635 orang guru sekolah menengah.

Instrumen kajian (lihat Jadual 1) yang digunakan adalah berdasarkan pengubahsuaian instrumen yang telah digunakan oleh Husaini (1998), Zainusham (1993) dan Jailani, Baharom, Noraini & Sapon (2005). Hasil dapatan kajian yang lepas menunjukkan nilai Alpha 0.83 yang menunjukkan

PERBEZAAN ANTARA PENGETAHUAN DAN AMALAN KONSEP KBSM DI KALANGAN GURU

soal selidik yang dibina mempunyai kebolehpercayaan yang tinggi. Instrumen ini kemudian diubahsuai oleh penyelidik dengan sumber-sumber tambahan Mohd Kamal (1998), Tajul Arifin (1990), Abd. Rahim (2000) dan Tunku Sarah (1997).

Jadual 1 : Jadual Spesifikasi Instrumen

Pengamalan	Konstruk	No. Item		Bil. Item
		Positif	Negatif	
KBSM	Bahasa Melayu	1,8,19,25,31,33,38	18,20,21,24,28,36	13
	Merentasi Kurikulum			
	Penerapan Nilai Murni	3,6,7,10,27,35	9,11,17,32,30,34,37	13
	Kaedah Pembelajaran	5,12,13,15,16,29	2,4,14,22,23,26,39	13

DAPATAN KAJIAN

Responden kajian ini terdiri daripada 504 orang guru sekolah menengah. Majoriti responden adalah perempuan (69%), berumur 49.8% berumur antara 26 hingga 30 tahun (49.8%), berkhidmat antara 1 hingga 5 tahun (74.2), mempunyai taraf pendidikan Ijazah Sarjana Muda (95.8%), menjawat jawatan sebagai guru biasa (93.5 %) dan adalah ketua panitia seramai (6.2%). Penyelidik telah menggunakan ujian-t untuk menguji perbezaan antara min tahap pengetahuan dengan min tahap pengamalan guru. Selain itu, ANOVA digunakan bagi menguji hipotesis nul dengan aras signifikan yang telah ditetapkan iaitu 0.05.

Jadual 2: Analisis Ujian T Perbandingan Perbezaan Antara Tahap Pengetahuan Guru Dengan Pengamalan Guru Sekolah Menengah Di Negeri Johor

	Jumlah sampel	Min	Sisihan Piawaian	Std. Error Mean
TAHAP PENGETAHUAN	504	3.79	.510	.023
TAHAP PENGAMALAN	504	3.61	.523	.023

Jadual 2 dan 3 di atas menunjukkan analisis ujian t untuk mengukur perbandingan perbezaan antara tahap pengetahuan guru dengan pengamalan guru sekolah menengah di negeri Johor. Keputusannya min tahap pengetahuan (3.79) adalah lebih tinggi daripada min tahap pengamalan (3.61) . Terdapat perbezaan yang signifikan antara tahap pengetahuan guru dengan pengamalan guru sekolah menengah di negeri Johor iaitu tahap pengetahuan guru lebih tinggi daripada tahap pengamalan guru.

PERBEZAAN ANTARA PENGETAHUAN DAN AMALAN KONSEP KBSM DI KALANGAN GURU

Jadual 3: Analisis Ujian t Perbandingan Perbezaan Antara Tahap Pengetahuan Guru dengan Pengamalan Guru Sekolah Menengah Negeri Johor

	Test Value = 0.05					
	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
					Lower	Upper
PENGETAHUAN	164.427	503	.000	3.74	3.69	3.78
PENGAMALAN	152.755	503	.000	3.56	3.52	3.61

Jadual 4 : Analisis Perbandingan Perbezaan Antara Tahap Pengetahuan Guru Mengikut Jantina

Demografi	Nilai f	Aras signifikan
Jantina	22.603	0.000

Tahap signifikan 0.05

Jadual 4 menunjukkan analisis tahap pengetahuan guru untuk menilai tahap perbezaan antara tahap pengetahuan guru mengikut jantina. Keputusannya menunjukkan terdapat perbezaan yang signifikan antara tahap pengetahuan guru mengikut jantina. Jadual 5 menunjukkan analisis tahap pengetahuan untuk melihat perbandingan perbezaan antara tahap pengetahuan guru mengikut umur. Keputusannya menunjukkan terdapat perbezaan yang signifikan antara tahap pengetahuan guru mengikut umur.

Jadual 5: Analisis Perbandingan Perbezaan antara Tahap Pengetahuan Guru mengikut Umur

Demografi	Nilai f	Aras signifikan
Umur	13.677	0.000

Tahap signifikan 0.05

Jadual 6 : Analisis ANOVA Perbandingan Perbezaan antara Tahap Pengetahuan Guru Mengikut Tahap Pendidikan

Demografi	Nilai f	Aras signifikan
Tahap pendidikan	1.047	0.352

Tahap signifikan 0.05

Jadual 6 menunjukkan analisis tahap pengetahuan untuk melihat perbandingan perbezaan antara tahap pengetahuan guru mengikut tahap pendidikan. Keputusannya adalah tidak terdapat perbezaan yang signifikan antara tahap pengetahuan guru mengikut tahap pendidikan.

Jadual 7 : Analisis Perbandingan Perbezaan Antara Tahap Pengetahuan Guru Mengikut Tempoh Perkhidmatan

Demografi	Nilai f	Aras signifikan
Tempoh Perkhidmatan	5.304	0.005

Tahap signifikan 0.05

Jadual 7 menunjukkan analisis tahap pengetahuan untuk melihat perbandingan perbezaan antara tahap pengetahuan guru mengikut tempoh perkhidmatan. Keputusannya adalah terdapat perbezaan yang signifikan antara tahap pengetahuan guru mengikut tempoh perkhidmatan.

Jadual 8: Analisis ANOVA Perbandingan Perbezaan Antara Tahap Pengetahuan Guru Mengikut Jawatan Yang Disandang.

Demografi	Nilai f	Aras signifikan
Jawatan yang disandang	4.902	0.008

Tahap signifikan 0.05

Jadual 8 menunjukkan analisis tahap pengamalan dengan keputusannya adalah terdapat perbezaan yang signifikan antara tahap pengetahuan guru mengikut jawatan yang disandang.

Jadual 9: Analisis ANOVA Perbandingan Perbezaan Antara Tahap Pengamalan Guru Mengikut Jantina

Demografi	Nilai f	Aras signifikan
Jantina	4.203	0.015

Tahap signifikan 0.05

PERBEZAAN ANTARA PENGETAHUAN DAN AMALAN KONSEP KBSM DI KALANGAN GURU

Jadual 9 menunjukkan analisis tahap pengamalan dengan terdapat perbezaan yang signifikan antara tahap pengamalan guru mengikut jantina.

Jadual 10: Analisis ANOVA Perbandingan Perbezaan Antara Tahap Pengamalan Guru Mengikut Umur.

Demografi	Nilai f	Aras signifikan
Umur	5.382	0.005

Tahap signifikan 0.05

Jadual 10 menunjukkan analisis tahap pengamalan untuk melihat perbandingan perbezaan antara tahap pengamalan guru mengikut umur. Keputusannya adalah terdapat perbezaan yang signifikan antara tahap pengamalan guru mengikut umur.

Jadual 11: Analisis ANOVA Perbandingan Perbezaan Antara Tahap Pengamalan Guru Mengikut Tahap Pendidikan

Demografi	Nilai f	Aras signifikan
Tahap pendidikan	1.643	0.194

Tahap signifikan 0.05

Jadual 11 menunjukkan analisis tahap pengamalan dengan keputusannya adalah tidak terdapat perbezaan yang signifikan antara tahap pengamalan guru mengikut tahap pendidikan.

Jadual 12: Analisis ANOVA Perbandingan Perbezaan Antara Tahap Pengamalan Guru Mengikut Tempoh Perkhidmatan (Pengalaman Bekerja)

Demografi	Nilai f	Aras signifikan
Tempoh perkhidmatan	1.788	0.168

Tahap signifikan 0.05

Jadual 12 menunjukkan analisis tahap pengamalan dengan menggunakan keputusannya adalah tidak terdapat perbezaan yang signifikan antara tahap pengamalan guru mengikut tempoh perkhidmatan.

Jadual 13: Analisis ANOVA Perbandingan Perbezaan Antara Tahap Pengamalan Guru Mengikut Jawatan Yang Disandang

Demografi	Nilai f	Aras signifikan
Jawatan yang disandang	1.157	0.315

Tahap signifikan 0.05

Jadual 13 menunjukkan analisis tahap pengamalan dengan menggunakan keputusannya tidak terdapat perbezaan yang signifikan antara tahap pengamalan guru mengikut jawatan yang disandang.

PERBINCANGAN

Kajian mendapati terdapat perbezaan yang signifikan antara tahap pengetahuan guru dengan pengamalan guru terhadap Bahasa Melayu merentasi kurikulum, penerapan nilai-nilai murni dan kaedah pengajaran dan pembelajaran Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah. Satu kesimpulan dapat dibuat bahawa tahap pengetahuan guru yang tinggi dalam KBSM tidak semestinya diikuti dengan pengamalan yang sama tinggi. Hal ini mungkin disebabkan oleh beberapa faktor, sama ada faktor dalaman atau faktor luaran.

Faktor dalaman adalah sikap guru akibat terlalu lama berada di dalam zon selesa, kurang kemahiran dan pengetahuan berkaitan pendidikan terkini, kurang pengalaman. Manakala faktor luaran pula terdiri daripada bilangan pelajar, sikap ibu bapa, masalah disiplin pelajar, kurang pemantauan pihak atasan, tekanan terhadap tahap pencapaian pelajar, dan terlalu banyak program pendidikan daripada kementerian, jabatan dan agensi kerajaan yang lain yang perlu dilaksanakan seiring dengan tugas di dalam bilik darjah. Seharusnya seorang guru selaras dengan pandangan Wan Mohd. Zahid(1993) yang mengutarakan bahawa guru-guru perlu memahami, menjiwai dan melaksanakan Dasar Pendidikan Negara. Hal ini adalah kerana pihak-pihak yang berkaitan sering sahaja mengaitkan produk(pelajar) yang dihasilkan oleh sesebuah sekolah dengan falsafah dan matlamat yang telah digariskan.

Selain daripada itu, guru-guru perlu menyebarkan sesuatu ajaran yang sejajar dengan prinsip Rukun Negara, Pelan Induk Pembangunan Pendidikan 2006-2010, Dasar Pembangunan Nasional, Dasar Kebudayaan Kebangsaan dan dasar-dasar kerajaan yang lain. Guru harus memastikan dalam setiap pengajaran pembelajaran, tindakan dan keputusan guru mencerminkan personaliti yang bertepatan dengan dasar-dasar negara dan rakyat yang taat setia serta menyedari/memahami akan kewujudan perbezaan kaum di negara ini. Guru sepatutnya meningkatkan ilmu pengetahuan mengenai dasar-dasar negara dan perbezaan kaum.

Keputusan mengenai perhubungan antara tahap pengetahuan guru dengan faktor-faktor latar belakang guru dalam aspek-aspek KBSM menunjukkan hanya faktor-faktor jantina, umur dan

PERBEZAAN ANTARA PENGETAHUAN DAN AMALAN KONSEP KBSM DI KALANGAN
GURU NEGERI JOHOR

jawatan yang disandang menunjukkan kesan yang signifikan ke atas pengetahuan guru terhadap Bahasa Melayu merentasi kurikulum, penerapan nilai-nilai murni dan kaedah pengajaran dan pembelajaran KBSM. Bagi tahap pengamalan, faktor-faktor yang sama iaitu jantina dan umur menunjukkan kesan yang signifikan ke atas pengamalan guru terhadap Bahasa Melayu merentasi kurikulum, penerapan nilai-nilai murni dan kaedah pengajaran dan pembelajaran KBSM.

Dapatan kajian juga menunjukkan guru-guru secara keseluruhannya mempunyai pengetahuan yang baik terhadap pelaksanaan KBSM kerana darjah kepositifannya tinggi. Tahap pengetahuan guru-guru secara keseluruhan hampir sama dengan dapatan kajian oleh Nor Saadah (1991) dan Hasni (1990), yang mendapati, guru-guru mempunyai pemahaman yang jelas terhadap keperluan KBSM. Kajian mereka mendapati responden mempunyai pemahaman yang tinggi terhadap ketiga-tiga aspek yang dikaji.

Seterusnya dapatan kajian ini juga menunjukkan guru-guru secara keseluruhannya mempunyai pengamalan yang sederhana terhadap pelaksanaan. Kajian-kajian terdahulu yang berkaitan dengan pengamalan dan sikap guru terhadap KBSM masih menunjukkan kecenderungan yang sama iaitu paras skor min yang terendah adalah pada kaedah pengajaran dan pembelajaran Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah. Dapatan tersebut menunjukkan bahawa guru-guru masih ragu dan tidak yakin sepenuhnya untuk melaksanakan proses terhadap kaedah pengajaran dan pembelajaran KBSM dalam tugas harian mereka. Masalah tersebut adalah serius kerana perbezaan berlaku terhadap kaedah pengajaran dan pembelajaran dengan aspek penerapan nilai-nilai murni di dalam pengajaran dan pembelajaran. Jika merujuk kajian oleh Nor Saadah (1991) dan Hasni (1990), mereka mendapati guru-guru mempunyai pemahaman yang jelas. Kajian mereka mendapati responden mempunyai pemahaman yang tinggi terhadap ketiga-tiga aspek yang dikaji iaitu Bahasa Melayu merentasi kurikulum, penerapan nilai-nilai murni dalam pengajaran dan pembelajaran dan terhadap kaedah pengajaran dan pembelajaran.

Andaian yang boleh buat terhadap fenomena tersebut adalah penerimaan iaitu berbentuk pengetahuan terhadap konsep dan falsafah sahaja tidak mencukupi bagi memastikan sebarang perubahan pendidikan itu dapat dilaksanakan secara yakin oleh guru-guru. Aspek-aspek lain yang mungkin bersangkutan dengan pengajaran dan pembelajaran perlu di teliti bagi mengetahui sebab yang membawa kepada ketidakpastian guru-guru dalam melaksanakan kaedah pengajaran dan pembelajaran ini.

Hasil kajian ini juga mendapati tanap yang tinggi terutamanya jika merujuk kepada tahap pengetahuan guru. Hal ini disebabkan oleh faktor jangka masa. KBSM kini memasuki tahap kematangannya. Tidak hairan sekiranya pengetahuan guru-guru adalah tinggi kerana mereka telah menjadi biasa terhadap pembaharuan dan penambahbaikan kurikulum itu sendiri. Faktor lain yang mungkin menjadi penyebab kepada tahap yang tinggi itu ialah responden. Kalangan responden yang mempunyai pengalaman mengajar kurang 10 tahun mewakili 96 peratus responden dan responden yang mempunyai pengalaman mengajar lebih 10 tahun adalah 4 peratus sahaja. Faktor ini diambilkira kerana guru-guru baru tersebut iaitu yang mempunyai pengalaman mengajar kurang daripada 10 tahun sememangnya didedahkan dengan corak pengajaran dan pembelajaran

PERBEZAAN ANTARA PENGETAHUAN DAN AMALAN KONSEP KBSM DI KALANGAN GURU NEGERI JOHOR

KBSM. Segala program penambahbaikan dalam KBSM sentiasa didedahkan kepada guru-guru semasa latihan perguruan atau kursus dalam perkhidmatan.

Perkara ini, selaras dengan apa yang dicadangkan oleh Sparks (1988) dalam Nik Faizah(1996), dalam kajiannya tentang hubungan antara persepsi guru terhadap amalan pendidikan yang dicadangkan dalam kursus-kursus dengan pelaksanaan sebenar amalan tersebut dalam proses pengajaran. Beliau mendapati, bahawa guru hanya menggunakan kaedah tersebut sekiranya mereka merasakan ia penting dan penghargaan mereka terhadap kaedah pengajaran akan semakin meningkat apabila ia semakin lama didedahkan.

Keputusan menunjukkan terdapat perbezaan yang signifikan tahap pengetahuan guru terhadap aspek-aspek Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah antara guru lelaki dan guru perempuan. Hal ini mungkin disebabkan guru perempuan lebih mudah dan cepat menerima sesuatu perubahan seperti yang dinyatakan oleh Jamil(1993). Tambahan lagi, bilangan responden perempuan lebih ramai daripada lelaki iaitu 348 orang (69%). Namun demikian, didapati tidak terdapat perbezaan yang signifikan tahap pengamalan guru lelaki dan guru perempuan. Hal ini mungkin disebabkan tanggungjawab mendidik dan mengajar adalah sama antara guru lelaki dan perempuan. Segala program dan aktiviti seperti kumpulan meningkatkan mutu kerja, taklimat, mesyuarat dan sebagainya yang berlaku di sekolah akan melibatkan guru lelaki dan perempuan secara kolektif dan holistik. Setakat ini tidak ada kajian yang menunjukkan wujudnya perbezaan gender dalam pemberian ilmu dan sebagainya di sekolah. Selain itu, sebab yang menjadikan keadaan sedemikian rupa adalah bilangan responden yang memperlihatkan jumlah guru perempuan lebih ramai daripada guru lelaki.

Keputusan mengenai hubungan antara tahap pengetahuan guru dan pengamalan guru menunjukkan terdapat perbezaan yang signifikan antara tahap pengetahuan guru terhadap aspek - aspek KBSM berdasarkan tempoh perkhidmatan. Manakala tahap pengamalan pula menunjukkan tidak terdapat perbezaan yang signifikan antara tahap pengamalan guru mengikut tempoh perkhidmatan.

KESIMPULAN

Komitmen para guru perlu ditingkatkan agar mereka dapat merasai dan mempunyai perasaan 'keempunyaan bersama' sesuatu inovasi pendidikan yang hendak disogokkan. Mereka perlu diberi peluang untuk merancang, memikirkan corak dan cara pelaksanaan serta tahap-tahap penambahbaikan yang hendak dijalankan seperti yang terkandung dalam Pelan Induk Pembangunan Pendidikan 2006-2010. Hal ini akan memberikan mereka kuasa untuk menentukan kerja yang bakal mereka jalankan kelak. Cara ini akan menjamin penerimaan dan kejayaan yang baik terhadap sesuatu perubahan atau penambahbaikan yang hendak diperkenalkan.

Dapatan kajian ini juga mendapati, setelah 20 tahun pelaksanaan Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah, guru-guru masih kurang menggunakan kaedah pengajaran dan pembelajaran KBSM

yang disarankan. Ini boleh dijadikan landasan bagi mengenalpasti punca-punca utama yang menyebabkan guru-guru masih kurang yakin menggunakan kaedah pengajaran dan pembelajaran KBSM dalam proses pengajaran mereka. Laporan pemantauan jemaah nazir pada tahun 2006 mendapati sebahagian besar guru yang dipantau lebih gemar menggunakan kaedah "tutur dan kapur". Banyak kajian yang dijalankan mengenai gaya pembelajaran mendapati pelajar menunjukkan pelbagai rupa gaya pembelajaran yang disukai. Contohnya, Dunn (1996) menyatakan ; *"Quiet or background noise, Bright or low light, Formal or casual seating, Uninterrupted study or intermittent breaks, Auditory or visual displays, No intake or intake of food, Specific periods of the day and Passivity or mobility"*.

Guru yang menyesuaikan pengajarannya dengan gaya pembelajaran pelajar-pelajarnya memperoleh hasil yang positif dari segi pencapaian pelajar-pelajar. Dunn (1996) juga melaporkan ; *Children from Grades 3-12 have gone from D's and F's to A's after adapting teaching-learning styles to learning style preference of pupils*. " Oleh itu, sebagai guru perlulah sentiasa prihatin tentang gaya pengajaran. Sebagai seorang guru yang profesional, tidak sepatutnya mengajar dengan menggunakan satu cara kerana setiap pelajar di dalam kelas mempunyai "learning style preference" yang berbeza-beza. Guru yang tidak mengendahkan hakikat ini sebenarnya bukan mengajar dan beliau bukanlah seorang profesional (Sharifah, 2000).

Pengenalan inovasi dalam kurikulum memerlukan perubahan peranan dalam kalangan guru. Wan Mohd Zahid(1993) menyatakan kita harus ingat, sama ada seorang guru itu kompeten atau tidak, setiap guru di dalam bilik darjah membuat keputusan setiap saat, minit dan jam serta bertindak atas keputusan-keputusan yang dibuatnya. Keputusan dibuat tentang apa yang hendak diajar, bagaimana hendak diajar, apakah kaedah yang hendak digunakan dalam proses pengajaran dan pembelajaran, apakah jenis penilaian yang hendak ditadbirkan, dan apakah hadiah dan hukuman yang akan digunakan.

Keputusan yang dibuat oleh guru amat penting kepada anak didiknya kerana ia memberi kesan. Guru perlu mempunyai pengetahuan yang luas dan mendalam bagi memastikan konsep gabungjalih yang dikehendaki dapat dilaksanakan dengan baik. Pendidik juga perlu mencungkil kreativiti para pelajar. Revolusi dalam teknologi maklumat juga memerlukan perhatian daripada pendidik. Mereka perlu menguasai pelbagai kemahiran komputer dalam memastikan pelajar tidak mendahului mereka dalam pengaliran maklumat. Ia selaras dengan istilah "Laluan Maklumat" atau "Pustaka Maya" yang mampu diterokai dan dijelajahi melalui internet. Mengikut kajian yang dijalankan di National Training Laboratories, Bethel, Maine, purata kadar ingatan pelajar boleh meningkat sehingga 90% jika mengajar sesama sendiri dan menggunakan pengetahuan itu serta merta. Pembaharuan kurikulum biasanya didorong oleh keinginan serta keperluan untuk menyesuaikan pendidikan yang ada dengan perubahan sosio-ekonomi, kemajuan sains serta teknologi, perkembangan maklumat dan keperluan tenaga manusia untuk pembangunan (Zainusham, 1993).

RUJUKAN

- Abdul Rahim Abd. Rashid. (2005). *Profesionalisme Keguruan: Prospek dan Cabaran*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Abd. Rahim Abd. Rashid. (2000). *Nilai-Nilai Murni dalam Pendidikan: Menghadapi Perubahan dan Cabaran Alaf Baru*. Kuala Lumpur: Utusan Publications.
- Cheng, Y.C. (1996). Total Teacher Effectiveness. *The International Journal of Educational Managemen.*, 10, 7-17.
- Davis, G.A & Thomas, M.A (1989). *Effective School and Effective Teacher*. Boston: Allyn and Bacon.
- Dunn, R. (1996). *How to Implement and Supervise a Learning Style Program*, Alexandria, Virginia: ASCD
- Hasni Rahmat.(1990). *Penerapan Nilai-Nilai Murnid dalam Pengajaran dan Pembelajaran Sains; Satu Tinjauan Awal Di Empat Sekolah*. Latihan Ilmiah, UKM
- Husaini Abdullah. (1998). *Sikap Terhadap Reformasi Pendidikan di Kalangan Guru-Guru Sekolah Menengah di Pulau Pinang*. Tesis Sarjana Pendidikan, Universiti Sains Malaysia.
- Jailani Md Yunos, Baharom Mohamad, Noraini Kaprawi & Sapon Ibrahim (2005). *Nilai Murni : Penghayatan dan Amalannya di Institusi Pengajian Tinggi (IPT)*. Kertas Kerja Seminar Kebangsaan Pendidikan 2005. Pendidikan untuk Pembangunan Lestari. Universiti Sains Malaysia, Pulau Pinang, 28-30 Ogos.
- Klausemeier, H.J. (1985) *Educational Psychology*. 5th Ed. New York: Harper & Row Publishers
- Jamil Ahmad. (1993). *Tinjauan Mengenai Kekangan-Kekangan dalam Pelaksanaan Sains KBSM di Sekolah-Sekolah Menengah di Negeri Kedah Darul Aman*. Tesis Sarjana Pendidikan. Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Kementerian Pendidikan Malaysia. (1990). *Pukal Latihan Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah (KBSM)*. Kuala Lumpur : Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Kementerian Pendidikan Malaysia, Pusat Perkembangan Kurikulum. (1992). *Laporan Pengesanan Awal Pelaksanaan KBSM*.
- Mohd Kamal Hasan. (1998). *Pendidikan dan Pembangunan, Satu perspektif Bersepadu* Kuala Lumpur : Nurin Enterprise.

PERBEZAAN ANTARA PENGETAHUAN DAN AMALAN KONSEP KBSM DI KALANGAN GURU

- Nik Aziz Nik Pa. (1994). *Penghayatan Wawasan Pembangunan Negara*. Kuala Lumpur : Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Nik Faizah Mustapha. (1996). *Perlaksanaan Program KBSM dalam Bilik Darjah : Dapatan dan Pandangan Jemaah Nazir Sekolah*. Kertas Kerja Seminar Kebangsaan Penilaian KBSM. Isu dan Halatuju Strategik ke Arah Abad ke-21. Institut Aminudin Baki, Pahang. 2-6 September.
- Nor Saadah Abd. Rahim. (1991). *Sikap Guru Terhadap Pelaksanaan Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah – Satu Tinjauan*. Latihan Ilmiah UKM.
- Sharifah Md. Noor (2000). *Keberkesanan Sekolah: Satu Perspektif Sosiologi*. Serdang : UPM.
- Tunku Sarah Tunku Mohd Jiwa. (1997). *Pembinaan Model Penerapan Nilai di dalam Pengajaran di Institut Pengajian Tinggi (IPT), Tesis Doktor Falsafah*, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Wan Mohd. Zahid Mohd Nordin(1993). *Wawasan Pendidikan Agenda Pengisian*. Kuala Lumpur : Nurin Enterprise.
- Zainusham Yusof. (1993). *Sikap Guru Kakitangan Sumber dan Guru Bukan Kakitangan Sumber Terhadap Pelaksanaan Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah (KBSM) dan Tanggapan Mereka Terhadap Kursus Orientasi Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah*. Tesis yang dikemukakan untuk Ijazah Sarjana Pendidikan, Fakulti Pendidikan, UKM, Bangi